

Asia: VN/33115/2025

Hallituksen esitysluonnos merenkulun ympäristönsuojelulain ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta sekä MARPOL-yleissopimuksen VI liitteen muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Aluspäästömaksu

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt Oikeusrekisterikeskukselta (ORK) lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi merenkulun ympäristönsuojelulain ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta ja MARPOL-yleissopimuksen VI liitteen muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi. Muutoksilla pantaisiin täytäntöön EU:n muutettu aluspäästädirektiivi eli direktiivi 2024/3101 direktiivin 2005/35/EY muuttamisesta siltä osin kuin on kyse alusten aiheuttamasta ympäristön pilaantumisesta ja pilaamisrikoksista määrättävistä hallinnollisista seuraamuksista. Keskeisin ehdotus koskee uutta hallinnollista seuraamusmaksua, aluspäästömaksua, joka voitaisiin määrätä laivanisännälle MARPOL-yleissopimuksen mukaisten vaatimusten vastaisesta päästöstä veteen. Aluspäästömaksun täytäntöönpanosta vastaisi ORK sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) mukaisesti.

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi esitetään, että merenkulun ympäristönsuojelulakiin lisättäisiin säännökset aluspäästömaksusta, jota sovellettaisiin aluksista peräisin olevien aineiden laittomiin päästöihin mereen. MARPOL-yleissopimuksen vastaisten päästöjen ohella maksu olisi mahdollista määrätä myös kansallisten harmaan veden ja rikkipesurista peräisin olevan veden päästökieltojen rikkomisesta. Aluspäästömaksu voitaisiin määrätä aluksen laivanisännälle ja sen määrääminen perustuisi ankaraan objektiiviseen vastuuseen. Aluspäästömaksun määräisi Rajavartiolaitos. Luonnoksessa hallituksen esitykseksi esitetään myös sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamista, jotta kyseistä lakia voidaan soveltaa aluspäästömaksun täytäntöönpanoon.

Oikeusrekisterikeskus (ORK) vastaa mm. sakkojen, menettämisseuraamusten ja yli 70 erilaisen rangaistusluonteisen hallinnollisen seuraamuksen täytäntöönpanotehtävistä sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukaisesti. Siten edellä esitetyillä muutoksilla olisi vaikutusta myös ORK:n toimintaan. ORK:n näkemyksen mukaan luonnoksessa hallituksen esitykseksi on otettu pääosin hyvin huomioon aluspäästömaksun täytäntöönpanoon liittyvät seikat. Oikeusrekisterikeskus vastaa jo muidenkin merenkulun ympäristönsuojelulain mukaisten hallinnollisten seuraamusten, kuten öljypäästömaksun täytäntöönpanosta.

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi esitetään, että merenkulun ympäristönsuojelulakiin lisättäisiin uusi 14 luku, jossa säädettäisiin aluspäästödirektiivin edellyttämistä hallinnollisista tunnusmerkistöistä ja niitä koskevista seuraamuksista. Ehdotetun luvun säännökset pohjautuvat soveltuvilta osin voimassa oleviin öljypäästömaksua koskeviin säännöksiin (lain 3 luku), kuitenkin päivitettyinä vastaamaan öljypäästömaksun säätämisen jälkeen kehittyneitä hallinnollisten seuraamusmaksujen sääntelyperiaatteita ja aluspäästödirektiivin asettamia vaatimuksia sekä ajantasaisista rahamääräistä tasoa. Aluspäästömaksun täytäntöönpanosta säädettäisiin kyseisen luvun 9 §:ssä siten, että aluspäästömaksun täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa. Luonnoksessa esitetään edelleen, että sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n 2 momenttiin lisättäisiin uusi kohta, jossa viitataan merenkulun ympäristönsuojelulain 14 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun aluspäästömaksuun. ORK pitää tätä lisäystä sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin oleellisena, jotta sakon täytäntöönpanosta annettua lakia voidaan soveltaa nyt esitettävänä olevan aluspäästömaksun täytäntöönpanoon. Tämä myös vastaisi viime vuosina käytössä ollutta menettelyä, jonka mukaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain nojalla täytäntöönpanotavat uudet rangaistusluonteiset hallinnolliset seuraamukset on säännönmukaisesti lisätty kyseisen lain 1 §:n 2 momenttiin. ORK kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n 2 momentin 10 kohdassa säädetään jo tällä hetkellä kolmesta merenkulun ympäristönsuojelulain mukaisesta rangaistusluonteisesta hallinnollisesta seuraamuksesta. Tällä perusteella uusi aluspäästömaksu voitaisiin lisätä kyseiseen 10 kohtaan sen sijaan, että se tuotaisiin ehdotuksen mukaisesti kokonaan uudeksi (64) kohdaksi.

Esitysluonnoksesta ei ilmene, peritäänkö aluspäästömaksulle viivästyskorkoa. ORK:n näkemyksen mukaan rangaistusluonteisille hallinnollisille seuraamuksille ei tulisi periä viivästyskorkoa. Tämä on otettu lähtökohdaksi myös 1.1.2026 voimaan tullessa sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamista koskevassa laissa. Hallituksen esityksessä on todettu, että seuraamusmaksut ovat sanktioluonteisia maksuja ja ne rinnastuvat tässä suhteessa rahamääräisiin rangaistuksiin, joille viivästyskorkoa ei peritä. (HE 5/2025, s. 39–40). ORK esittääkin, että aluspäästömaksun korottomuus lisättäisiin erikseen merenkulun ympäristönsuojelulakiin lisättävän uuden 14 luvun 9 §:n säännöskohtaisiin perusteluihin. Maininta aluspäästömaksun korottomuudesta selventäisi asiaa sekä maksuvelvollisen että maksuasioita käsittelevien viranomaisten kannalta.

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi on arvioitu, että esitettyjä aluspäästömaksuja määrättäisiin vuosittain noin kymmenen kappaletta. Merenkulun ympäristönsuojelulain nojalla määrättäviä öljypäästömaksuja on määrätty vuosittain noin viisi kappaletta, joten tässä luonnoksessa esitetyn uuden aluspäästömaksun vaikutukset ORK:n toimintaan olisivat vähäisiä. Esityksessä kuitenkin arvioidaan, että merkittävä osuus aluspäästömaksuista tultaisiin määräämään ulkomaisille yhtiöille,

jolloin seuraamuksen täytäntöönpanoprosessi voisi työllistää ORK:ta muita hallinnollisia seuraamuksia enemmän. Koska nyt esitettävänä olevan lainsäädännön on tarkoitus tulla voimaan 6.7.2027, aluspäästömaksun määräävä viranomainen eli Rajavartiolaitos tekisi määräämistään seuraamuksista ilmoituksen ORK:lle sähköisesti ORK:n viranomaisportaalin kautta. Kyseinen viranomaisportaali on tarkoitus ottaa käyttöön elo-syyskuussa 2026. Mikäli aluspäästömaksuja arvioidaan edellä esitetyn mukaisesti määrättävän vuosittain vain muutamia kappaleita, uuden seuraamuksen täytäntöönpanotehtävistä seuraavien resurssivaikutusten arvioidaan jäävän ORK:n osalta vähäisiksi. ORK kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että sen täytäntöönpantavaksi tulevien seuraamuslajien määrät lisääntyvät jatkuvasti, jolloin ORK:n lisähenkilötyön tarvetta on tarpeen arvioida pidemmällä aikajaksolla viraston tulosohjausmenettelyssä.

Muut aluspäästädirektiivistä johtuvat muutokset

-

Päästöjä koskevat säännökset

-

MARPOL-yleissopimuksen VI liitteen muutokset

-

Muut ehdotukset

-

Saarela Jari
Oikeusrekisterikeskus

Lietonen Anna
Oikeusrekisterikeskus